

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ที่มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาพัฒนาการการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย และศึกษาแนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ 1) การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นของพัฒนาการการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2539-2547 และแนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาในอนาคต 2) สร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบวิเคราะห์การสัมภาษณ์ และเอกสาร 3) การสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง จำนวน 6 แห่งและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ สำหรับศึกษาเอกสารรายงานการประเมินตนเองใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง จำนวน 20 แห่ง

ผลการวิจัยพบว่า

#### 1. พัฒนาการการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีดังนี้

1.1 แนวคิดในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเนื่องจากเห็นว่าจะเกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษาและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา คือจะต้องปฏิบัติตามประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย(ในอดีต) และตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

1.2 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก

1.3 กระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับกระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในมีดังนี้ 1) การพัฒนาระบบ มาตรฐานและตัวบ่งชี้ 2) การดำเนินงานตามระบบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และ 3) การตรวจประเมินคุณภาพภายใน ส่วนกระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษานอก มีดังนี้ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดเตรียมข้อมูล จัดทำเอกสารรายงานประเมินตนเอง/รายงานประจำปี 2) ประสานงานกับหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้อง 3) ประสานงานกับหน่วยงานตรวจประเมินคุณภาพภายนอก 4) รับการตรวจประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. 5) สมศ.

งานผลการตรวจประเมินภายนอก 6) พิจารณาผลการตรวจคุณภาพภายนอก วิเคราะห์ถึงสาเหตุ แนวทางป้องกันและแก้ไข รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการทำงาน

1.4 การจัดทำรายงานประเมินตนเอง ส่วนสำคัญ/ส่วนสาระ ประกอบด้วยระบบ กลไกคุณภาพ ประสิทธิภาพ/ผลการดำเนินงาน ดัชนีประเมินและเกณฑ์ตัดสิน และผลการประเมิน

1.5 ปัญหาและอุปสรรคการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านเอกสารและการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ และปัญหาด้านการทำงาน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นองค์การที่ก่อตั้งขึ้นเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และพ.ศ. 2543 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่หลักในการพัฒนาระบบประเมินคุณภาพภายนอก พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์ประเมินคุณภาพภายนอกรวมทั้งให้การรับรองคุณภาพของสถาบันการศึกษา

2. แนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในอนาคตของประเทศไทยพบว่ามีแนวโน้ม 4 ประการดังนี้ ประการที่หนึ่ง การปรับระบบ รูปแบบหรือโครงการประกันคุณภาพ ประการที่สองการปรับปรุงขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษา ประการที่สามการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ประการสุดท้าย การเพิ่มความสะดวกในการดำเนินงานการประกันคุณภาพ

สำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553) โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีแนวโน้มที่จะดำเนินการพัฒนาการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษา การปรับเกณฑ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา

The purpose of this applied research was to examine the development and trend of higher education quality assurance in Thailand. The process of the study involved three steps; (1) reviewed literature related to educational quality assurance using “the development” and “the trend” as the key words, and 1996-2004 as the timeframe of searching; (2) developed research instruments which were an interview, interview analysis form, and documents; and (3) collected data. The sample consisted of six higher education organizations, including private and government organization, one quality assessment and standard assurance institute, and 20 self-assessment reports from those higher education organizations.

The results were:

1. The development of higher education quality assurance in Thailand was found that:

1.1 The concept of doing quality assurance in the higher education organizations was based on the educational quality assurance policy of the Ministry of University Affairs and National Education Act. . Most of the higher education organizations reported that the educational quality assurance was done in order to improve the educational quality and standard of the organization

1.2 The system of quality assurance composed of internal quality assurance and external quality assurance.

1.3 The process of quality assurance included of both internal and external quality assurance. The internal quality assurance consisted of three steps; (1) developing the system, standards and indicators; (2) reforming tasks following the system, standards and indicators; (3) auditing the internal quality assurance. The external quality assurance consisted of six steps; (1) setting the committees for preparing information and making annual self-assessment report; (2) coordinating with

all internal related units; (3) coordinating with external quality assessment units; (4) being assessed from the ONESQA institute; (5) the ONESQA reported the result of quality assessment; and (6) the organization reviewed the quality assessment report in order to improve their educational quality.

1.4 Self-assessment report composed of 4 important parts, which were quality system, efficiency, indicators & criteria, and outcome.

1.5 Obstacles of the educational quality assurance in the selected higher education organizations were personnel, budget, document, and quality assurance system development.

2. The trends of higher education quality assurance in Thailand were found as followed; (1) the system of quality assurance is modified; (2) the process of quality assurance is also changing; (3) the motivation of performing quality assurance has been promoted; and (4) the convenience of performing quality assurance is increased. In the second round of higher education quality assessment (2006-2010), the ONESQA trends to change standard criteria and indicators for their educational quality assessment.